

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**
Directie Energie en Omgeving

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Datum

Betreft Ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Eesveen

Ons kenmerk
DGETM-EO / 17170233

Uw kenmerk
029/ST/2017

Bijlage(n)

Ontwerp-instemmingsbesluit

1. Aanvraag

Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion), heeft op 23 februari 2017, aangevuld met een addendum op 19 mei 2017 en een aanvulling van 19 augustus 2017, een aanvraag tot instemming voor het gewijzigde winningsplan Eesveen (hierna: winningsplan Eesveen) ingediend bij de Minister van Economische Zaken en Klimaat (hierna: de minister).

Het gewijzigde winningsplan Eesveen omvat het gasveld Eesveen dat gas produceert uit de Slochteren Zandsteen. Het gasveld is aangeboord met één put, te weten Eesveen-1 (ESV-1). Het gasveld Eesveen ligt binnen de winningsvergunningen Steenwijk en Drenthe-VI. Het gasveld ligt in de provincie Drenthe en Overijssel, binnen de grenzen van de gemeenten Steenwijkerland en Westerveld en het verzorgingsgebied van het waterschap Drents Overijsselse Delta.

De aanvraag voor een wijziging van het winningsplan Eesveen betreft een actualisering van het vigerende winningsplan voor de bestaande gaswinning. De redenen voor de actualisatie zijn: het aanboren van een tweede put Eesveen-2 (ESV-2) in het gasveld waardoor er meer gas wordt gewonnen dan in het op 18 augustus 2014 goedgekeurde winningsplan Eesveen was voorzien, een (vernieuwde) seismische risicoanalyse, een actualisatie van productie- en bodemdalingsvoorspellingen en voorziene activiteiten om de productie in stand te houden. Vermilion verwacht dat de gaswinning op basis van het winningsplan Eesveen in 2022 beëindigd zal worden, met een uitloop tot 2027 in het geval van het maximale productiescenario.

2. Beleid gaswinning in Nederland

In het Energierapport 2015 en de Energieagenda van december 2016 is de 'lange termijn'-visie ten aanzien van de Nederlandse brandstofmix, inclusief de transitie naar een duurzame energievoorziening, uiteengezet. Het in productie brengen van hernieuwbare energiebronnen maakt daar nadrukkelijk onderdeel van uit. Hoewel

in de gebouwde omgeving stevig ingezet wordt op het geleidelijk uitfaseren van het gebruik van aardgas, speelt aardgas (als efficiënte energiedrager) komende decennia nog een essentiële rol in de Nederlandse energievoorziening. Op dit moment is de Nederlandse energievoorziening nog voor meer dan 90% afhankelijk van fossiele brandstoffen (olie, gas, steenkool), waarbij aardgas voorziet in ruwweg 40% van onze primaire energiebehoefte. Van de fossiele brandstoffen is aardgas de brandstof met de minste CO₂-uitstoot en dus het minst belastend voor het klimaat. In de transitie naar duurzaam is aardgas – voor de industrie, voor het verwarmen van een groot deel van de huizen en voor het in stand houden van een betrouwbare elektriciteitsvoorziening - de komende decennia nog steeds nodig. Wanneer aardgas veilig kan worden gewonnen is het wenselijk dit uit de Nederlandse bodem te winnen. Nederland is dan minder afhankelijk van gasimport en de schonere winning in Nederland beperkt ook de met de winning samenhangende mondiale uitstoot van CO₂.

3. Voorgeschiedenis

3.1 Wijziging Mijnbouwwet

Met het per 1 januari 2017 in werking treden van de gewijzigde Mbw is onder meer het toetsingskader van en de procedure om te komen tot een winningsplan gewijzigd.

De wijziging van de Mbw is allereerst het resultaat van de implementatie van de aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (hierna: OVV) in zijn rapport over de aardbevingsrisico's in Groningen (Kamerstukken II 2014/15, 33 529, nr. 123) van 18 februari 2015. In de kabinetsreactie van 2 april 2015 (Kamerstukken II 2014/2015, 33 529, nr. 143) is aangegeven dat het kabinet alle aanbevelingen uit dit OVV-rapport zal overnemen.

Veiligheid

Een van de belangrijkste aanbevelingen uit het OVV-rapport richt zich op de veiligheid van burgers en infrastructurele werken. Deze aanbeveling heeft geleid tot een wijziging van de Mbw. Door deze wijziging is het belang van veiligheid en risico's voor omwonenden en het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken een grond om instemming geheel of gedeeltelijk te weigeren. Met het oog hierop dient in een winningsplan expliciet aandacht besteed te worden aan het belang van veiligheid en risico's voor omwonenden, gebouwen en infrastructuur. Dit gebeurt volgens een samen met Staatstoezicht op de Mijnen (hierna: SodM) opgestelde methodiek : de seismische risicoanalyse (SRA). Dit betekent dat de beoordeling van de gevolgen van aardbevingen niet langer wordt beperkt tot de "seismic hazard" (seismische dreiging), maar is uitgebreid naar het daadwerkelijke seismische risico (effecten voor omwonenden).

Burgerperspectief

Een ander belangrijk punt uit het OVV-rapport betreft het betrekken van de andere overheden bij de besluitvorming over mijnbouwactiviteiten en het hebben van meer aandacht voor het burgerperspectief. Ook deze aanbeveling heeft geleid tot een wijziging van de Mbw op verschillende onderdelen.

Concreet gaat het voor de instemmingsprocedure met het winningsplan om het adviesrecht van gemeenten, provincies en waterschappen. Naast de reeds bestaande wettelijke adviseurs SodM en de Technische commissie bodembescherming (hierna: Tcbb), worden op grond van de gewijzigde Mbw ook de provincie, gemeenten, waterschappen en de Mijnraad in de gelegenheid gesteld om advies te geven. Ook is bij een wijziging van het winningsplan in principe afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing verklaard, waardoor de mogelijkheid van het indienen van zienswijzen is ontstaan. Op deze wijze is getracht het burgerperspectief nadrukkelijk mee te nemen in de besluitvorming.

Natuur en milieu

Tijdens de parlementaire behandeling van de implementatie van het OVV-rapport in de Mbw zijn naast het belang van veiligheid en risico's voor omwonenden en het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken, ook de gevolgen voor milieu en natuur door de wijziging van de Mbw toegevoegd aan het toetsingskader voor winningsplannen.

3.2 Procedure wijziging winningsplan Eesveen

Vermilion heeft op 23 februari 2017 een wijziging van het winningsplan Eesveen ingediend, waarna TNO-Adviesgroep Economische Zaken en Klimaat (hierna: TNO) op 1 mei 2017 advies heeft uitgebracht aan de minister.

Vermilion heeft op 19 mei 2017 een addendum op het winningsplan Eesveen ter vervanging van hoofdstuk 17 ingediend. Tot slot heeft Vermilion op 19 augustus 2017 een nadere toelichting op de (mogelijke) gevolgen voor natuur en milieu aangeleverd. Op 22 mei 2017 heeft de minister aan TNO gevraagd om deze nieuwe beoordeling van het seismische risico te toetsen en na te gaan of de geactualiseerde tekst invloed heeft op het eerdere advies van 1 mei 2017. Het resultaat van deze beoordeling heeft SodM in haar advies van 15 juni 2017 kenbaar gemaakt aan de minister.

Ten behoeve van de advisering door de decentrale overheden is op 21 juni 2017 door de minister een informatiebijeenkomst georganiseerd over het winningsplan Eesveen. Met deze bijeenkomst zijn de provincie Drenthe en Overijssel, de gemeenten Steenwijkerland en Westerveld en het waterschap Drents Overijsselse Delta in de gelegenheid gesteld inhoudelijk specifieke vragen te stellen over het winningsplan Eesveen, alvorens de decentrale overheden advies uit hebben gebracht. Na deze informatiebijeenkomst hebben de Tcbb, de provincie Drenthe en Overijssel, de gemeenten Steenwijkerland en Westerveld en het waterschap Drents Overijsselse Delta advies over het winningsplan Eesveen uitgebracht aan de minister. De decentrale overheden hebben naast een gezamenlijk ingediend advies ook allen afzonderlijk advies uitgebracht. De in hoofdstuk 5 genoemde adviezen zien op het gewijzigde winningsplan van 23 februari 2017 en het addendum van 19 mei 2017.

4. Juridisch kader

4.1 Mijnbouwregelgeving

De wijziging van het winningsplan dient te worden getoetst aan de Mbw en de daarop gebaseerde regelgeving. De artikelen 34, 35 en 36 van de Mbw en de

artikelen 24, 30 en 31 van het Mijnbouwbesluit (hierna: Mbb) vormen het juridisch kader waaraan de wijziging van het winningsplan wordt getoetst.

Alvorens op basis van de Mbw over te mogen gaan tot winning is, op grond van artikel 34, derde lid, van de Mbw, de instemming vereist van de minister met een wijziging van een winningsplan. Het gewijzigde winningsplan geeft concreet inzicht in de wijze waarop de winning wordt uitgevoerd en de effecten daarvan en dient te voldoen aan de eisen genoemd in artikel 35 van de Mbw. Artikel 24 Mbb bevat een aantal nadere eisen die aan een (wijziging) winningsplan worden gesteld. Het winningsplan dient onder meer een beschrijving te bevatten van de verwachte hoeveelheid aanwezige delfstoffen, de hoeveelheden jaarlijks te winnen delfstoffen, de bodembeweging ten gevolge van de winning en de maatregelen ter voorkoming van schade door bodembeweging.

Ter beoordeling of met een wijziging van het winningsplan kan worden ingestemd, wordt het winningsplan getoetst aan artikel 36, eerste lid, van de Mbw. De minister kan slechts geheel of gedeeltelijk instemming weigeren of daaraan voorschriften of beperkingen verbinden:

- a. indien het in het winningsplan aangeduide gebied door de minister niet geschikt wordt geacht voor de in het winningsplan vermelde activiteit om reden van het belang van de veiligheid voor omwonenden of het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan,
- b. in het belang van het planmatig beheer van voorkomens van delfstoffen,
- c. indien nadelige gevolgen voor het milieu ontstaan, of
- d. indien nadelige gevolgen voor de natuur worden veroorzaakt.

Artikel 36, tweede lid, van de Mbw bepaalt voorts dat de minister de instemming kan verlenen onder beperkingen of daaraan voorschriften kan verbinden, indien deze gerechtvaardigd worden door een grond als genoemd in artikel 36, eerste lid of, voor zover het belang van de veiligheid voor omwonenden of het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan daardoor niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast, door het belang van leveringszekerheid.

4.2 Voorbereidingsprocedure

Gelet op artikel 34, vierde lid, van de Mbw is dit besluit tot instemming met de wijziging van het winningsplan voorbereid met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in afdeling 3.4 van de Awb. Tevens is advies gevraagd aan SodM (artikel 127 van de Mbw), de Tcbb (artikel 35, tweede lid, van de Mbw), alle betrokken decentrale overheden (artikel 34, vijfde lid, van de Mbw) en de Mijnraad (artikel 105, derde lid, van de Mbw).

5. Adviezen naar aanleiding van de aanvraag

Over het gewijzigde winningsplan Eesveen hebben de volgende adviseurs, op verzoek van de minister, advies uitgebracht:

- SodM heeft bij brief van 15 juni 2017 advies uitgebracht (kenmerk: 17087037). Voor de beoordeling van het winningsplan Eesveen heeft SodM advies gevraagd aan TNO voor de verificatie van de berekeningen op de onderdelen doelmatige winning, bodemdaling en de SRA;

- de Tcbb heeft bij brief van 3 augustus 2017 advies uitgebracht (kenmerk: TCBB/17111593);
- Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe (hierna: de provincie Drenthe) heeft bij brief van 11 juli 2017 advies uitgebracht (kenmerk: 28/4.2/2017001363);
- Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel (hierna: de provincie Overijssel) heeft bij brief van 18 juli 2017 advies uitgebracht (kenmerk: 2017/0264472);
- het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Steenwijkerland (hierna: de gemeente Steenwijkerland) heeft bij brief van 12 juli 2017 advies uitgebracht (kenmerk: 1726-37-IO-MB);
- het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Westerveld (hierna: de gemeente Westerveld) heeft bij brief van 26 juni 2017 advies uitgebracht (kenmerk: 199513);
- het bestuur van het waterschap Drents Overijsselse Delta (hierna: het waterschap Drents Overijsselse Delta) heeft bij brief van 21 juli 2017 advies uitgebracht (kenmerk: Z/17/011279-23396);
- de Mijnraad heeft bij brief van 8 september 2017 advies uitgebracht (kenmerk: MIJR/17142346).

In aanvulling op het winningsplan en het addendum hebben de overige adviseurs ook het advies van SodM en TNO ontvangen.

6. Winningsplan op hoofdlijnen, adviezen en beoordeling

Per onderwerp wordt op hoofdlijnen beschreven wat Vermilion hierover in het winningsplan heeft opgenomen. Daarna volgt (indien van toepassing) het advies van de adviseurs en de beoordeling, waarbij op basis van een integrale afweging beargumenteerd wordt of het advies of de aanbeveling wordt overgenomen.

6.1 Planmatig beheer

Winningsplan

Sinds 2015 wordt er door Vermilion gas gewonnen uit het gasveld Eesveen met put ESV-1. Tot en met januari 2017 is circa 40 miljoen Nm³ gas geproduceerd. In het begin van de gasproductie lag de productiesnelheid net onder de 200.000 Nm³ per dag, waarbij de snelheid inmiddels door drukafname is afgenomen tot 60.000 Nm³ per dag.

Vermilion geeft aan dat met put ESV-1 en nieuw te boren put ESV-2 naar verwachting het gehele gasveld geproduceerd kan worden. Vermilion schat het nog te winnen gasvolume uit ESV-1 op 6 tot 30 miljoen Nm³ en uit ESV-2 op 100 tot 600 miljoen Nm³. Er wordt door Vermilion uitgegaan van een winbaarheidsfactor van 60% tot 80% ten opzichte van de oorspronkelijke aanwezige hoeveelheid gas dat zich binnen het bereik van de putten bevindt. Deze marge is toebedeeld aan de onzekerheden in de analyse van de ondergrond.

Vermilion verwacht dat de productie van het Eesveen gasveld tot het jaar 2022 zal voortduren in het meest waarschijnlijke productiescenario (Mid Case) en tot het jaar 2027 in het hoge, optimistische productiescenario (High Case).

Vermilion geeft in het winningsplan aan dat de verwachte gasproductiesnelheid van de Slochteren zandsteen formatie ruim voldoende is. Voor put ESV-1 is het volgens Vermilion niet noodzakelijk geweest de put te stimuleren. Voor de put ESV-2 wordt dan ook niet verwacht dat de put gestimuleerd wordt.

Adviezen

Advies SodM

SodM geeft in haar advies aan dat bij de beoordeling van de doelmatigheid is gekeken naar de efficiëntie van de gaswinning met betrekking tot de huidige kennis en technieken en de behaalde winningspercentages ten opzichte van gelijksoortige gasvelden. TNO is van mening dat het winningsplan realistisch en doelmatig is en in voldoende mate voorziet in de principes van doelmatige winning. SodM onderschrijft de mening van TNO en concludeert dat de geplande winning doelmatig en efficiënt is.

Beoordeling planmatig beheer

Bij planmatig gebruik en beheer dient er sprake te zijn van een efficiënte winning van de delfstof, waarbij de wijze waarop, het tempo waarmee en de hoeveelheid te winnen delfstof van belang is. De beoordeling draait vooral om de vraag of de door de mijnbouwonderneming in het winningsplan aangegeven winbaarheidsfactor reëel is, gezien de technische parameters en geologische omstandigheden van het gasveld. Daarnaast dient een andere gebruiksvorm van de ondergrond door de gaswinning niet ongewenst onmogelijk gemaakt te worden.

Het gasveld Eesveen betreft een bestaand winningsgebied. Tevens zijn er geen andere gebruiksvormen van de ondergrond voorzien. Volgens Vermilion is er momenteel geen geothermie project in de directe omgeving van het Eesveen gasveld. Gezien de dikte en doorlatendheid van de Slochteren-laag in deze omgeving, is de geschiktheid van het gasveld voor geothermische projecten gering. Grondwaterwinning vindt plaats op 30 tot 70 meter diepte op ongeveer 3 kilometer afstand van het Eesveen gasveld. Er is dan ook geen interactie tussen de winning van grondwater en de winning van gas. Op de locatie van het gasveld Eesveen is geen gasopslag of zoutwinning voorzien. Voortzetting van de gaswinning uit het Eesveen gasveld past dan ook in het planmatig gebruik van de ondergrond. De minister stelt vast, mede op basis van het advies van SodM en TNO, dat er sprake is van een doelmatige en efficiënte gaswinning en dat de winningsfactor van 60% tot 80% realistisch is.

6.2 Bodemdaling

Winningsplan

In hoofdstuk 6 van het winningsplan beschrijft Vermilion de te verwachten bodemdaling veroorzaakt door gaswinning uit het Eesveen gasveld. De meest recente bodemdalingsmeting van het gasveld Eesveen heeft plaatsgevonden in 2015. Vermilion geeft aan dat deze meting bedoeld is als nulmeting en nog geen bodemdaling laat zien ten gevolge van de Eesveen productie. Vermilion heeft voor het berekenen van de bodemdalingsprognose gebruik gemaakt van de "Geertsma van Opstal" methodiek.

Vermilion geeft aan dat de te verwachten bodemdaling tussen de 3 millimeter en 10 millimeter bedraagt, met een meest waarschijnlijke waarde van 5 millimeter.

De bodemdaling op het diepste punt blijft volgens Vermilion met 90% zekerheid onder de 10 millimeter.

Adviezen

Advies SodM

TNO heeft de berekening gecontroleerd en geeft aan zich te kunnen vinden in de bodemdalingsresultaten van Vermilion. Op basis van de verificatie door TNO acht SodM de uitkomsten van de berekeningen van Vermilion voor wat betreft de bodemdaling reëel. SodM is op basis van deze evaluatie van mening dat de nadelige gevolgen van bodemdaling beperkt zullen zijn. Daarnaast vindt SodM het gezien de bodemdalingsprognose passend dat Vermilion geen extra maatregelen voorstelt. SodM ziet dan ook geen aanleiding om aanvullende voorwaarden op dit punt te adviseren.

Advies Tcbb

De Tcbb geeft in haar advies aan zich te kunnen vinden in de verificatie van de berekeningen door TNO en het advies van SodM.

Advies decentrale overheden

Volgens de decentrale overheden is de bodemdaling als gevolg van de gaswinning uit gasveld Eesveen naar verwachting klein en geringer dan de autonome bodemdaling. De decentrale overheden geven aan dat in het gebied zich meerdere kleine gaswinningen bevinden en dat een totaaloverzicht van alle mijnbouwactiviteiten ontbreekt. De decentrale overheden adviseren een regionale overzichtskaart op te laten nemen in het winningsplan inclusief de cumulatieve bodemdaling ten gevolge van alle gaswinningsactiviteiten en overige mijnbouwactiviteiten in de regio die ook effect op bodembeweging kunnen hebben, zoals zoutwinning en de injectie van productiewater.

Daarnaast vinden de decentrale overheden het van groot belang dat gedurende de gaswinning en de periode erna wordt gemonitord of de werkelijke bodemdaling overeen blijft komen met de te verwachten maximale bodemdaling van 10 millimeter. De decentrale overheden adviseren om voorafgaand aan de definitieve vaststelling van het meetplan voor de gaswinning Eesveen, het meetplan beschikbaar te stellen aan betrokken adviserende partijen. Daarnaast wordt geadviseerd in het instemmingsbesluit de voorwaarde op te nemen dat de betrokken adviserende partijen tijdig op de hoogte worden gesteld wanneer de bodemdaling niet binnen de in het winningsplan aangegeven grenzen verloopt, zodat partijen hierop kunnen anticiperen.

Aanvullend wordt door de decentrale overheden geadviseerd een maximale bodemdaling in het instemmingsbesluit op te nemen met een numerieke waarde en bandbreedte tot het einde van de verwachte gasproductie in 2027, waarbij de naleving hiervan ter controle wordt voorgelegd aan SodM.

Het is volgens de gemeenten Steenwijkerland en Westerveld niet duidelijk of vrijgekomen water van de nieuw te boren put ESV-2 naar de niet meer in werking zijnde put Nijensleek gaat, of Nijensleek hiervoor voldoende capaciteit heeft, en wat voor gevolgen dit mogelijk voor de vergunde situatie bij Nijensleek heeft. De gemeenten adviseren dan ook de effecten hiervan in beeld te brengen en verzoeken de gemeenten om inzage te krijgen in de verplichtingen van Vermilion voor wat betreft de waterinjectie in Nijensleek.

Advies van de Mijnraad

De winningsplannen geven aan wat de bodemdaling als gevolg van de voorgestelde mijnbouwactiviteiten zal zijn. Daarmee is er volgens de Mijnraad nog niet altijd een cumulatief beeld. Deze informatie zou wel beschikbaar moeten zijn. Denkbaar is volgens de Mijnraad dat dit vast onderdeel wordt van de winningsplannen, maar ook is denkbaar dat SodM of TNO hier in hun adviezen op ingaan.

Beoordeling bodemdaling

De minister stelt vast dat SodM en TNO constateren dat de te verwachten bodemdaling van minder dan 10 millimeter dermate gering is dat de kans dat hierdoor nadelige gevolgen veroorzaakt worden beperkt zullen zijn.

Cumulatie

De minister begrijpt dat een regionale verwachte bodemdalingskaart belangrijk is voor de decentrale overheden om de regionale effecten en gevolgen van bodemdaling door mijnbouwactiviteiten goed te overzien. Vermilion beschikt echter niet over alle informatie van mijnbouwactiviteiten in de regio van de verschillende uitvoerders. Het advies van de decentrale overheden wordt daarom niet als voorschrift overgenomen in het instemmingsbesluit. In plaats daarvan heeft de minister TNO de opdracht gegeven een regionale overzichtskaart te creëren, inclusief alle gasvelden en andere mijnbouwactiviteiten in de regio die mogelijk een effect op bodembeweging kunnen hebben, waarbij de cumulatieve bodemdaling inzichtelijk wordt gemaakt.

TNO constateert dat er geen interferentie is tussen de bodemdalingskommen van de omliggende gasvelden met de kom van gasveld Eesveen, omdat de gasvelden te ver uit elkaar liggen. De maximale te verwachten bodemdaling boven het Eesveen gasveld is volgens TNO minder dan 2 centimeter. Aangezien het niet goed mogelijk is om een daling van minder dan 2 cm te meten worden in bodemdalingskaarten alleen de contouren van 2 cm en meer getoond.

Maximale bodemdaling

Het winningsplan beschrijft de verwachte hoeveelheid te winnen gas en de te verwachten bodemdaling als gevolg van deze gaswinning. Wanneer de aannames die ten grondslag liggen aan het winningsplan wijzigen en deze veranderingen betekenen dat de bodemdalingsprognose anders uitvalt dient de operator een gewijzigd winningsplan in te dienen. Door het indienen van een gewijzigd winningsplan wordt de te verwachte bodemdaling opnieuw getoetst.

Bodemdalingsmetingen

In artikel 30 van het Mbb is opgenomen dat de uitvoerder metingen verricht naar bodembeweging ten gevolge van het winnen van delfstoffen. De metingen dienen te worden uitgevoerd volgens een meetplan. Het meetplan omvat de duur van de gaswinning en de daarop volgende 30 jaar, waarbij Vermilion gedurende de gaswinning en de daaropvolgende 5 jaar het meetplan jaarlijks dient te actualiseren. De resultaten van de eerste meting dienen conform de artikelen 30 en 31 van het Mbb uiterlijk twee weken voor de aanvang van de gaswinning aan SodM aangeleverd te worden.

De gegevens met betrekking tot bodemdaling, die Vermilion op basis van het meetplan moet aanleveren, zijn openbaar. SodM controleert op basis van deze metingen of de in dit instemmingsbesluit vastgelegde maximale bodemdaling niet wordt overschreden. Het meetplan behoeft instemming, voordat met de gaswinning kan worden gestart. Het meetplan voor gasveld Eesveen is gepubliceerd op www.nlog.nl (via het tabblad mijnbouweffecten/bodemdaling/geodetische meetregisters en GPS metingen).

Daarnaast volgt vanuit de wet dat wanneer de bodemdaling groter is dan verwacht de winning gestopt moet worden en Vermilion een wijziging van het winningsplan moet indienen, waarbij wederom advies wordt gevraagd aan de decentrale overheden. De betrokken adviserende partijen worden hierdoor op de hoogte gebracht wanneer de bodemdaling groter is dan verwacht.

Tot slot wijst de minister erop dat er op 7 september 2017 vanuit de koepelorganisatie van Nederlandse gasproducenten (NOGEPA), waar ook Vermilion bij is aangesloten, een 'Gedragscode gaswinning kleine velden' is uitgebracht waarin hoofdstuk 5 afspraken bevat over goede, open en transparante communicatie en contact met de omgeving. In de gedragscode is onder andere opgenomen dat de initiatiefnemer zorgt voor het beschikbaar stellen van informatie en het contact met belanghebbende onderhoudt in alle fasen van de activiteiten, waarbij belanghebbenden bij relevante projectwijzigingen of inzichten actief worden geïnformeerd.

Productiewater

Het onderhavige besluit ziet niet op de verwerking van het productiewater. Het vrijgekomen productiewater van ESV-2 wordt tevens afgevoerd naar de verwerkingsinrichting Nijensleek. In de vergunning van de verwerkingsinrichting zijn voorwaarden gesteld aan de eigenschappen en behandeling van productiewater.

6.3 Bodemtrilling

Winningsplan

Voor het bepalen van de kans op geïnduceerde bevingen als gevolg van het winnen van gas uit het Eesveen gasveld, heeft Vermilion een risicoanalyse uitgevoerd conform de tijdelijke leidraad "Methodiek voor risicoanalyse omtrent geïnduceerde bevingen door gaswinning (bijlage bij Kamerstuk 33529 nr. 275)".

Vermilion heeft het potentiële vermogen om geïnduceerde seismiciteit te kunnen genereren (hierna: DHAIS) gescreend. Het veld heeft de eigenschappen die overeenkomen met de velden die een kans op beven hebben (42%), waarbij de bovengrens van de maximaal mogelijke sterkte van een geïnduceerde beving (hierna: Mmax) net boven de 2,5 op de schaal van Richter ligt. Tevens is met een risico-benadering de kans op aardbevingen met significante schade bepaald. De analyse geeft aan dat het aardbevingsrisico voor het gasveld Eesveen in de laagste seismische risicogroep valt (categorie I).

Voor de monitoring van de seismische activiteit rondom het Eesveen gasveld maakt Vermilion gebruik van het huidige meetnet van het KNMI. Vermilion geeft in het winningsplan aan in overleg te zijn met het KNMI om de dekkingsgraad van het seismometer-netwerk waar nodig te verbeteren.

Adviezen

Advies SodM

TNO heeft op verzoek van SodM het seismisch risico geverifieerd dat door Vermilion voor het gasveld Eesveen in kaart is gebracht. TNO is van mening dat de Mmax net onder de 2,5 op de schaal van Richter uitkomt, omdat TNO bij de bepaling uitgaat van een kortere randbreuk. Volgens TNO en SodM is een niveau 2 analyse dan ook niet noodzakelijk, aangezien deze vanaf een Mmax van 2,5 op de schaal van Richter uitgevoerd dient te worden. TNO geeft aan dat Vermilion met de niveau 2 analyse heeft bepaald dat gasveld Eesveen behoort tot categorie I in de risicomatrix. TNO kan zich vinden in deze classificering, maar zegt daarbij zelf uit te komen op een iets lagere score van de ondergrondfactor 'opslingering' en de bovengrondfactor 'speciale gebouwen en infrastructuur'.

TNO wijt de verschillen tussen de scores aan het verschil in omvang van het gebied waarop de berekeningen zijn gebaseerd. TNO stelt dat Vermilion voor de factoren het gebied direct boven het gasveld Eesveen inclusief een gebied van 5 kilometer daaromheen heeft gebruikt. TNO geeft aan dat volgens de leidraad kan worden volstaan met de evaluatie van het gebied direct boven het gasveld. Tot slot geeft TNO aan dat zowel de interpretatie van Vermilion als die van TNO resulteert in een categorie I risicoclassificatie.

Op basis van de analyse van Vermilion en de verificering van de resultaten door TNO vindt SodM het aannemelijk dat de nadelige gevolgen van bodemtrilling beperkt zullen zijn. De door Vermilion voorgestelde monitoring via het KNMI netwerk is voldoende bevonden. Er wordt door SodM dan ook geen aanleiding gezien om aanvullende voorwaarden op dit punt te adviseren.

Advies decentrale overheden

De decentrale overheden zijn van mening dat hetgeen in tabel 2.4 van het addendum van 19 mei 2017 staat vermeld niet correct is. De decentrale overheden geven aan dat er in tegenstelling tot wat er in de tabel staat, er wél dijken in de omgeving van het Eesveen gasveld liggen. De decentrale overheden verwijzen hierbij naar de langs de Steenwijker Aa (inclusief zijbeken) gelegen waterkering van circa 20 kilometer lang, welke volgens de decentrale overheden cruciaal is voor het tegengaan van wateroverlast op de direct aanliggende gronden. Het ontbreken van informatie over waterkeringen kan volgens de decentrale overheden effect hebben op de parameters 'gebruik' in de berekening van de SRA. De decentrale overheden adviseren dan ook om bovengenoemde informatie alsnog toe te voegen in de beoordeling van de risicoclassificatie.

De gemeenten Steenwijkerland en Westerveld adviseren om aan Vermilion de voorwaarde op te leggen om frequent meetgegevens te overleggen uit het meetnet van het KNMI en de gemeente frequent te informeren over de bodemgesteldheid en de mogelijke seismiciteit.

De gemeente Westerveld verwijst in haar advies naar het extra aan te leggen meetnet bij gasveld Wapse en adviseert om dit meetnet mee te nemen in de beoordeling, zodat voor iedereen duidelijk is dat er een extra meetnet komt welke tevens ESV-1 en ESV-2 meet. De gemeente verzoekt de minister om die reden ook haast te maken met de besluitvorming op het winningsplan Wapse.

Advies Tcbb

De Tcbb geeft in haar advies aan zich te kunnen vinden in de verificatie van de berekeningen door TNO en in het advies van SodM.

Beoordeling bodemtrilling

Gasvelden kunnen in het kader van de SRA geclassificeerd worden in drie risicocategorieën: categorie I, categorie II en categorie III. Hierbij is het risico op schade door een beving in risicocategorie I kleiner dan in risicocategorie II en in risicocategorie II weer kleiner dan in risicocategorie III. De risicocategorie wordt bepaald door de combinatie van scores op zowel ondergrondse (kans op optreden) en bovengrondse factoren (mogelijk effect van een beving) die de hoogte van het risico (kans x effect) kunnen beïnvloeden. Om die reden is er geen algemene duiding per risicocategorie te geven. Een veld kan hierdoor bijvoorbeeld in categorie II uitkomen doordat of de kans op sterkere groundbeweging groter is, of omdat er veel kwetsbare gebouwen of industrie in de omgeving is, of door een combinatie van gemiddelde ondergrondse en bovengrondse factoren.

Met betrekking tot bodemtrilling valt het aardbevingsrisico voor het gasveld Eesveen in risicocategorie I. SodM heeft in haar advies aangegeven, mede op basis van de verificatie door TNO, dat de nadelige gevolgen van bodemtrilling beperkt zullen zijn. De Tcbb onderschrijft het advies van SodM. De minister stelt op basis van de adviezen van SodM, TNO en de Tcbb vast dat het afdoende is dat door middel van het huidige meetnet van het KNMI de seismische activiteit rond het Eesveen gasveld wordt gemeten en dat er geen aanleiding is om aanvullende voorwaarden te stellen.

Eén van de invloedfactoren van de bovengrond voor het uiteindelijk bepalen van de risicoclassificatie is de aanwezigheid van primaire en secundaire dijken. De aanwezigheid van primaire of secundaire dijken kan op www.risicokaart.nl in kaart worden gebracht. Binnen een bufferzone van 5 kilometer van de rand van gasveld Eesveen zijn volgens www.risicokaart.nl geen primaire- of secundaire waterkeringen aanwezig. De Steenwijker Aa en haar zijbeken, waar de decentrale overheden in haar advies naar verwijzen, hebben niet de status van een primaire- of secundaire waterkering en brengen daardoor geen wijzigingen teweeg in de invloedfactor bovengrond 'dijken'. Om die reden hoeft de SRA niet opnieuw te worden uitgevoerd.

Meetnet

Voor het gasveld Diever, in Wapse, is besloten dat het seismische KNMI meetnet uitgebreid dient te worden om zo een azimuthale dekking van het gasveld te krijgen. Het KNMI meetnet, bestaande uit seismometers, meet bodemtrillingen en geen bodemdaling. In het geval zich een bodemtrilling voordoet onder Eesveen, dan zal deze gemeten worden door het aan te leggen meetnet bij Wapse.

De minister stelt vast dat bodemtrillingen niet door de uitvoerder Vermilion maar met het KNMI netwerk worden gemeten. Deze metingen zijn voor een ieder te vinden op de website van het KNMI (www.knmi.nl). Het advies van de gemeenten dat Vermilion de betrokkenen actief dient te informeren wanneer zich een bodemtrilling voordoet, wordt door de minister niet als een voorschrift overgenomen. De minister vertrouwt erop dat Vermilion conform de eigen gedragscode ook open en transparant communiceert in het geval zich een bodemtrilling voordoet.

In de op 7 september 2017 vastgestelde 'Gedragscode gaswinning kleine velden' is onder andere opgenomen dat de initiatiefnemer zorgt voor het beschikbaar stellen van informatie en het contact met belanghebbende onderhoudt in alle fasen van de activiteiten, waarbij belanghebbenden bij relevante projectwijzigingen of inzichten actief worden geïnformeerd.

6.4 Schade door bodembeweging

Winningsplan

Vermilion geeft aan geen significante schade aan infrastructuur en bebouwing te verwachten, omdat de Mmax klein is. Vermilion concludeert dat gezien de indeling in de laagste risicocategorie (categorie I) en de lage score van de Mmax er geen schade van betekenis wordt verwacht en het productieproces daarom niet voorziet in maatregelen om trillingen te voorkomen of te beperken.

Tot slot geeft Vermilion in het winningsplan aan dat indien als gevolg van bodemtrillingen door gaswinning toch schade ontstaat, deze zal worden vergoed overeenkomstig de regels van het burgerlijk recht.

Adviezen

Advies SodM

TNO kan zich vinden in de berekeningen en de daaruit voortvloeiende resultaten van Vermilion voor wat betreft de bodemdaling en de seismische risicoschatting. SodM vindt het aannemelijk dat de nadelige gevolgen van bodemdaling en bodemtrilling beperkt zullen zijn en adviseert geen aanvullende voorwaarden.

Advies decentrale overheden

De decentrale overheden achten het ondanks de kans op zeer kleine bodemtrillingen wenselijk om een representatieve bouwkundige vooropname uit te voeren om eventuele onduidelijkheden rondom aansprakelijkheid in de toekomst zoveel mogelijk te beperken. De decentrale overheden adviseren dan ook om aan het instemmingsbesluit te verbinden dat Vermilion verplicht is een bouwkundige vooropname uit te voeren voor het gebied dat binnen de mogelijke invloedgebied van de voorgenomen winning valt. Het waterschap Drents Overijsselse Delta adviseert aanvullend dat deze bouwkundige vooropname ook aan waterstaatskundige werken binnen het invloedgebied uitgevoerd dient te worden.

De gemeenten Steenwijkerland en Westerveld adviseren daarnaast zo spoedig mogelijk te komen met een duidelijke regeling ten aanzien van bouwkundige metingen aan gebouwen en bouwwerken.

De gemeenten Steenwijkerland en Westerveld geven aan dat Vermilion in het winningsplan heeft opgenomen dat voor gasveld Eesveen een lichte bodemdaling is voorspeld, waarbij de risico's op trillingen en bevingen als nihil worden ingeschat. De gemeenten geven in hun advies aan inwoners niet te willen confronteren met de onzekerheden die hieruit voortvloeien. Volgens de gemeenten ontbreekt nog steeds een adequate regeling voor schade en compensatie waardoor de onzekerheden en het wantrouwen niet wordt weggenomen. De gemeenten adviseren zorg te dragen voor een adequate regeling voor schademelding, afdoening en vergoeding van schade en compensatie van alle bijkomende negatieve effecten, waarbij een onafhankelijke commissie aangesteld dient te worden.

De provincie Drenthe verzoekt de minister aanvullend zorg te dragen voor een, van de mijnbouwonderneming, onafhankelijke schadeafhandelingsprocedure voor wat betreft de kleine gasvelden en geen rechtsongelijkheid te creëren ten opzichte van de schadeafhandeling voortkomend uit het Groningerveld.

De decentrale overheden zijn tot slot van mening dat in het instemmingsbesluit de verplichting opgenomen dient te worden dat naast de vergoeding van schade ook de kosten die voortvloeien uit compenserende maatregelen, uitgevoerd door derden, inzichtelijk gemaakt en vergoed worden door Vermilion.

Advies Mijnraad

De eventuele verplichting tot (nul)metingen (geodetisch en bouwkundig) zouden volgens de Mijnraad uitgewerkt moeten worden in wet- of regelgeving voor mijnbouwactiviteiten. Dat geeft vooraf aan alle betrokkenen duidelijkheid in welke gevallen deze (nul)metingen in ieder geval zullen worden gedaan.

Beoordeling schade door bodembeweging

Bodembeweging bestaat uit bodemdaling en bodemtrilling. De minister constateert dat SodM en TNO zich kunnen vinden in de resultaten van de bodemdalingsberekeningen en dat door de geleidelijke en gelijkmatige bodemdaling geen schade wordt verwacht. Ook constateert de minister, op basis van het advies van SodM en gezien de uitkomst van de SRA, dat de bodemtrillingen beperkt zullen zijn. De minister stelt vast dat uit de uitgebrachte adviezen volgt dat de kans op schade door bodembeweging verwaarloosbaar is en dat daarom geen maatregelen nodig zijn om schade te voorkomen. Omdat de schade door bodembeweging verwaarloosbaar is en de seismische risicoanalyse een verwaarloosbare kans op eventuele bodemtrilling en nadelige gevolgen beperkt zijn, is de minister van mening dat het belang van de veiligheid voor omwonenden niet in het geding is.

Adequate schaderegeling en onafhankelijk orgaan voor afwikkeling schade

Voor de productie uit het gasveld Eesveen geldt dat deze valt onder de seismische risicocategorie I (dat is de laagste risicocategorie), hetgeen inhoudt dat in principe geen schade wordt verwacht ten gevolge van bodembeweging. De kans op schade door bodemtrilling is zeer gering. Ook de verwachte bodemdaling is zeer gering en leidt naar verwachting niet tot schade aan bebouwing. Op grond van het Burgerlijk Wetboek Boek 6, artikel 177, is het mijnbouwbedrijf aansprakelijk voor schade die ontstaat door de aanleg of het in werking hebben van een mijnbouwwerk of de gaswinning.

Medewerkers van het Landelijk Loket Mijnbouwschade kunnen ondersteunen door samen met de betrokkenen de juiste route te vinden om duidelijkheid te krijgen over de oorzaak van de schade en zo mogelijk een schadevergoeding. Medewerkers van het Landelijk Loket Mijnbouwschade volgen de voortgang van de schadeclaim.

De gaswinning uit het Groningerveld en de daarmee samenhangende schadeproblematiek is uniek in Nederland en is niet vergelijkbaar met de gaswinning uit de kleine gasvelden zoals Eesveen. Voor de (gecontinueerde) gaswinning Eesveen wordt geen schade van betekenis door Vermilion verwacht. TNO en SodM onderschrijven dit in hun advies.

De minister ziet voor de gaswinning Eesveen dan ook geen aanleiding voor het instellen van een onafhankelijk orgaan voor de afwikkeling van schade, anders dan de Tcbb.

Opname bouwkundige staat

De minister heeft tijdens de behandeling van het wetsvoorstel tot wijziging van de Mbw (Kamerstukken I 2015/2016, 34 348, nr. A) in juni/juli 2016 in de Tweede Kamer aangegeven dat hij, wanneer de effecten van de mijnbouwactiviteit, de locatie of de omgeving daartoe aanleiding geven, genegen is tot het opnemen van de verplichting tot het uitvoeren van een representatieve nulmeting aan gebouwen (bouwkundige vooropname) als voorschrift in het instemmingsbesluit. Deze nulmeting aan gebouwen is bedoeld als hulpmiddel om gedurende de (verdere) gaswinning, bij een vermoeden van mijnbouwschade aan een gebouw, het oorzakelijk verband tussen de gaswinning en de eventueel toekomstige gebouw schade te kunnen vaststellen. Ondanks dat het hier gaat om het vervolg van een bestaande gaswinning en het dus gaat om een tussentijdse meting, wordt toch de term nulmeting gebruikt. In het winningsplan Eesveen wordt door Vermilion aangegeven dat er een verwaarloosbare kans bestaat om bodemtrillingen te generen. TNO en SodM kunnen zich vinden in de door Vermilion uitgevoerde seismische risicoschatting. Deze bevindingen geven dan ook geen inhoudelijke aanleiding tot zorgen over schade. De minister stelt dat het voor het objectief kunnen vaststellen of er sprake is van mijnbouwschade het nodig kan zijn om een nulmeting van de bouwkundige staat voorhanden te hebben. Om die reden schrijft de minister een nulmeting voor, van de bouwkundige staat van een, na overleg met de gemeente, vast te stellen representatieve selectie van voor bodembeweging gevoelige bouwwerken binnen het gebied waar bodembeweging als gevolg van gaswinning zich kan voordoen. Bij de selectie spelen onder andere de leeftijd, de bouwkundige constructie van een bouwwerk evenals de status van gemeentelijk of Rijksmonument een rol. Het overleg met de gemeente dient er toe dat Vermilion en de gemeente inzicht verkrijgen in de aanwezigheid van bouwwerken die gevoelig zijn voor bodembeweging in relatie tot de conclusies en bevindingen van de seismische risicoanalyse. Indien dergelijke gevoelige bouwwerken niet aanwezig zijn in het gebied, kan de nulmeting achterwege blijven.

Wet- of regelgeving nulmetingen

De Mijnraad adviseert om de eventuele verplichting tot geodetische en bouwkundige nulmeting uit te werken in wet- of regelgeving. De minister constateert dat een geodetische nulmeting (hoogtemeting van de bodem voordat de gaswinning begint) al wettelijk verplicht is (Mbw artikel 41 eerste lid en Mbb artikel 30 achtste lid). Er bestaat geen verplichting tot een bouwkundige nulmeting of bouwkundige opname. De invulling van wat een representatieve nulmeting bouwkundige staat is, is afhankelijk van verschillende zaken, zoals de seismische risico categorie van het gasveld en de aanwezigheid van voor bodembeweging gevoelige bouwwerken. Omdat er geen algemene duiding per risicocategorie van de SRA te geven is, kan de SRA niet als leidraad hiervoor gebruikt worden. Om die reden wordt per winningsplan overwogen of een voorschrift voor een representatieve bouwkundige opname wordt opgenomen in het instemmingsbesluit.

Compenserende maatregelen

De verwachte bodemdaling geeft geen aanleiding tot het nemen van compenserende maatregelen ter voorkoming van schade. Op grond van artikel 6:177 van het Burgerlijk Wetboek is de mijnbouwexploitant aansprakelijk voor schade ten gevolge van de gaswinning. Mochten er toch maatregelen nodig blijken, dan is Vermilion op grond van de wet verplicht alle kosten te vergoeden waarvan is aangetoond dat er een directe relatie met gaswinning is.

6.5 Natuur en milieu

Winningsplan

Vermilion geeft in het winningsplan aan dat gezien de indeling in de laagste risicocategorie (categorie I) en de lage Mmax er geen schadelijke effecten op natuur en milieu worden verwacht.

In de aanvulling van 19 augustus 2017 heeft Vermilion over voorgenoemde stelling nadere uitleg gegeven. Vermilion geeft aan dat een maximale bodemdaling van minder dan 2 centimeter wordt verwacht, met een bodemdalingsskom met een straal van circa 4 kilometer. De bodemdaling verloopt volgens Vermilion zeer geleidelijk met 1 millimeter over 200 meter, waarbij de helling niet merkbaar is en de opbouw van de bodemdalingsskom aan het oppervlak jaren duurt waardoor er geen plotselinge veranderingen plaatsvinden. Vermilion constateert dat er hierdoor geen directe effecten op mens, natuur of milieu te verwachten zijn.

Vermilion vult aan dat er ook geen consequenties voor de waterhuishouding te verwachten zijn als gevolg van de bodemdaling. Het relatieve waterpeil kan worden beïnvloed door de bodemdaling. Bij de beoordeling van bodemdalingsschade- en herstel hanteert een waterschap volgens Vermilion meestal een kritische grens van 5 centimeter. Bij een bodemdaling tot 5 centimeter is geen compensatie van het watersysteem noodzakelijk tenzij de veiligheid in het geding is. Aangezien de verwachte bodemdaling minder dan 2 centimeter is verwacht Vermilion geen effecten op de waterhuishouding als gevolg van de bodemdaling door gaswinning.

Tot slot stelt Vermilion dat er geen oorzaak-effectrelatie bekend is waarmee bodemtrillingen kunnen leiden tot schade aan natuur en milieu. Vermilion verwacht dan ook geen schadelijke effecten op natuur en milieu als gevolg van bodemtrillingen. Vermilion constateert door middel van een aangeleverde kaart dat het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied een stuk zuidelijker dan het gasveld Eesveen is gelegen.

Adviezen

Advies SodM

SodM heeft het winningsplan getoetst op nadelige gevolgen voor het milieu en is van mening dat de gaswinning Eesveen geen nadelige gevolgen heeft voor het milieu, omdat er volgens SodM slechts kleine hoeveelheden water en aardgasconcentraat mee worden geproduceerd, de afgeblazen en afgefakkelde hoeveelheden marginaal zijn en zich beperken tot onderhouds- en inspectiewerkzaamheden en er geen stoffen in de ondergrond worden gebracht.

SodM vindt het dan ook aannemelijk dat het risico op nadelige gevolgen voor het milieu beperkt is en ziet daarom geen aanleiding om aanvullende voorwaarden op dit punt te adviseren.

Advies provincie Overijssel

De provincie Overijssel geeft in haar advies aan dat het uitvoeren van een AERIUS berekening wenselijk is. Het is de provincie onduidelijk of ik het kader van de in 2014 verleende omgevingsvergunning de juiste toetsing heeft plaatsgevonden en of alle activiteiten die daaronder vallen zijn getoetst. De provincie verwijst hierbij tevens naar de mogelijke effecten van de activiteiten op beschermde soorten. Volgens de provincie raakt de bodemdalingscontour van Eesveen bovendien het natura 2000-gebied Holtingerveld. Het is de provincie niet bekend of dit is meegenomen in de toetsing van de verleende omgevingsvergunning.

Beoordeling natuur en milieu

Het winnen van delfstoffen geschiedt overeenkomstig een winningsplan. De winning van delfstoffen kan gevolgen hebben voor natuur en milieu doordat eventuele bodemdaling de waterhuishouding kan beïnvloeden. Door bodemdaling wordt de hoogte van het waterpeil in absolute zin niet beïnvloed, maar bodemdaling kan wel gevolgen hebben voor het waterpeil in relatieve zin, dat wil zeggen dat het water hoger kan komen te staan ten opzichte van het maaiveld. Dit kan leiden tot vernatting en daarmee tot nadelige (en voordelige) gevolgen voor natuur en milieu. Het waterschap kan deze gevolgen tegengaan door het waterpeil aan te passen. Alleen bij uitzonderlijk zware trillingen kunnen bodemtrillingen gevolgen kunnen hebben voor natuur en milieu. Dat is bij gaswinning uit het gasveld Eesveen niet aan de orde.

Gezien de geringe te verwachten bodemdaling als gevolg van de gaswinning van minder dan 2 centimeter in het diepste deel van de bodemdalingsskom, welke tevens aanzienlijk kleiner is dan de kritische grens van 5 centimeter die het waterschap hanteert, worden er geen effecten op de waterhuishouding als gevolg van de bodemdaling door gaswinning verwacht. In algemene zin is de minister van mening, mede op basis van het advies van SodM, dat er geen nadelige effecten op natuur en milieu door de gaswinning worden verwacht. Dit is ook van toepassing op het ten zuiden gelegen natura 2000-gebied Holtingerveld.

De provincie Overijssel geeft in haar advies aan dat het onduidelijk is of er een AERIUS berekening, de ligging van het natura 2000-gebied Holtingerveld en de effecten op beschermde soorten is meegenomen in de toetsing in het kader van de verleende omgevingsvergunning.

Om uit het Eesveen gasveld te kunnen winnen heeft Vermilion niet alleen een winningsplan nodig waarmee de minister heeft ingestemd, maar ook een omgevingsvergunning voor de inrichting waarbinnen of het mijnbouwwerk waarmee de daadwerkelijke gaswinning en daarmee verband houdende werkzaamheden plaatsvinden (de zogenaamde installatie). Daarnaast geldt dat voor het uitvoeren van een boring de daarvoor geldende procedures uit het Besluit algemene regels milieumijnbouw gevolgd moeten worden. In het kader van de omgevingsvergunning worden de bovengrondse gevolgen van de daadwerkelijke winning op de winningslocatie en de daaraan gerelateerde werkzaamheden voor natuur en milieu afgewogen.

Voor wat betreft het gasveld Eesveen heeft deze afweging reeds plaatsgevonden in het kader van de omgevingsvergunning inrichting Eesveen (kenmerk: DGETM-EM/14213221 van 29 december 2014). Tot slot is Vermilion verantwoordelijk, gezien de ligging van natura 2000-gebied, na te gaan welke vereiste meldingen of vergunningen benodigd zijn voor het uitvoeren van deze activiteit. Samenvattend stelt de minister dat de door de provincie Overijssel aangedragen onderdelen geen verplicht onderdeel zijn van een winningsplan en buiten de instemming van het voorliggende winningsplan vallen. Om die reden wordt het advies van de provincie niet meegenomen in dit instemmingsbesluit.

6.6 Overig

Adviezen

Advies decentrale overheden

Lusten en lasten

De decentrale overheden zijn van mening dat in het kader van het gebruik van de ondergrond in de toekomst, een goede verdeling van lusten en lasten van belang is. De decentrale overheden adviseren de regeling met spoed te implementeren en zorg te dragen voor een goede verdeling van lusten en lasten bij mijnbouwactiviteiten, waarbij het gewenst is dat de minister aangeeft *hoe* de baten terugvloeien naar het gebied. Tot slot adviseren de decentrale overheden in het instemmingsbesluit op te nemen dat Vermilion de adviserende partijen inzicht dient te geven in de mogelijk getroffen regelingen met lokale partijen aangaande compensatie.

Leesbaarheid

De decentrale overheden geven aan dat het winningsplan Eesveen, welke volgens de nieuwe standaard is geschreven, goed leesbaar is. Om de leesbaarheid en het begrip van toekomstige winningsplannen verder te verbeteren stellen de decentrale overheden een aantal aanvullingen voor zoals het beschikbaar stellen van een lijst met verklarende geologische termen en het beschikbaar stellen van onderliggende documenten zoals kaarten, shape files, en vergunningen.

De decentrale overheden adviseren daarnaast om gezamenlijk met regionale en lokale partijen de mogelijke verbeterpunten met betrekking tot winningsplannen en de daarbij behorende procedure te evalueren.

Ook de Mijnraad constateert benodigde verbeteringen in de winningsplannen en adviseert de verbetering van de winningsplannen in een cyclus op te nemen, waarbij de communicatieve waarde periodiek wordt geëvalueerd door ervaringen en verbeterpunten te vragen aan adviserende overheden, die vervolgens worden gedeeld met de mijnbouwondernemingen.

Communicatie

Met betrekking tot communicatie adviseren de decentrale overheden om Vermilion voor te stellen tijdig en transparant te communiceren over het winningsplan met alle betrokken partijen, inclusief bewoners, ondernemers, eigenaren en pachters in het betreffende gebied. De decentrale overheden adviseren aanvullend om Vermilion te verplichten alle te verwachten bodemdaling in de omgeving van het gasveld Eesveen op een heldere manier inzichtelijk te maken voor een breed publiek.

Tot slot adviseren de decentrale overheden om Vermilion aan te raden de planning, de gevolgen van de winning, de onderhoudswerkzaamheden, aanspreekpunt bij klachten en resultaten van monitoring duidelijk te communiceren en af te stemmen met alle betrokken partijen.

De gemeenten adviseren dan aanvullend om in het instemmingsbesluit een communicatieprotocol voor Vermilion op te nemen.

De gemeente Westerveld adviseert tot slot tijdig een informatiemarkt te organiseren voorafgaand aan het instemmingsbesluit van het voorliggende winningsplan Eesveen.

Onzekerheden exploratieboring

De provincie Drenthe geeft in haar advies aan dat er gezien het feit er sprake is van een exploratieboring, er nog veel onzekerheid is over de omvang van de mogelijk aan te treffen gasvoorraad en van de eigenschappen van het gasveld. De provincie Drenthe en Overijssel adviseren om aan het instemmingsbesluit de voorwaarde te verbinden dat Vermilion binnen één maand na de testperiode rapporteert over de door de boring ESV-2 aangetroffen hoeveelheid koolwaterstoffen en de eigenschappen van het gasveld, waarbij de rapportage tevens ter goedkeuring aan SodM wordt voorgelegd. De provincies adviseren daarnaast om in het instemmingsbesluit op te nemen dat indien het gasvolume of de eigenschappen van het gasveld sterk afwijken van de prognoses Vermilion een nieuw winningsplan moet indienen. De gemeenten Steenwijkerland en Westerveld onderschrijven bovenstaande punten.

De gemeenten Steenwijkerland en Westerveld adviseren bij het publiceren van het instemmingsbesluit, of waar mogelijk eerder, zo helder en adequaat mogelijk te communiceren richting inwoners, dorpsgemeenschappen en betrokken overheden over het verloop van de proefboring en de daaropvolgende gaswinning.

Adviesprocedure decentrale overheden

De gemeenten Steenwijkerland en Westerveld geven aan dat, gezien de late ontvangst van het advies van SodM, de termijn van 10 weken voor advies van de decentrale overheden onbevredigend is om een gedegen advies uit te kunnen brengen. De gemeenten geven daarnaast aan dat een overzicht van verleende omgevingsvergunningen en (milieu)meldingen ontbreekt in het winningsplan. De gemeenten adviseren dan ook bij eerstvolgende winningsplannen om tijdig de adviezen van TNO, SodM en de Tcbb toe te voegen, zodat deze adviezen meegenomen kunnen worden in de advisering door de lagere overheden, en tevens een overzicht van verleende vergunningen en meldingen tijdig aan te leveren.

Advies Mijnraad

De Mijnraad geeft in haar advies aan dat Vermilion ervan uitgaat dat het gehele gasveld Eesveen geproduceerd wordt met de putten ESV-01 en ESV-02. Volgens de Mijnraad heeft Vermilion in het winningsplan opgenomen dat door nieuwe gegevens uit de boring ESV-02 in 2017 het boren van een aftakking van een van deze putten of het boren van een nieuwe put mogelijk noodzakelijk kan zijn. De mijnraad adviseert de actualisatie van het winningsplan voor deze situatie in het instemmingsbesluit expliciet te benoemen.

De Mijnraad geeft daarbij aan dat wet- en regelgeving waarborgen dat het winningsplan indien daarvoor aanleiding is geactualiseerd wordt.

Beoordeling overig

Lusten en lasten

In zijn brieven aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II 2015/2016, 31 239, nrs. 211 en 254) heeft de minister de toezegging gedaan om samen met de energiesector, overheden en maatschappelijke organisaties de lusten-lastenverdeling voor mijnbouw, hernieuwbare energie en het hoogspannings- en gastransportnet te verkennen. Overigens wijst de minister erop dat hoofdstuk 7 van de 'Gedragscode gaswinning kleine velden' afspraken bevat over de maatregelen (lusten) in de omgeving van een mijnbouwlocatie. Enerzijds kunnen waar mogelijk lokale of regionale ondernemers betrokken worden in de uitvoering van een project en anderzijds stelt de initiatiefnemer kennis en middelen beschikbaar om een positieve bijdrage aan de omgeving te leveren. Per project wordt dit in samenspraak met de omgeving uitgewerkt in een Project-afstemmingsprogramma.

Procedure adviesrecht

Vermilion heeft op 23 februari 2017 een wijziging van het winningsplan Eesveen ingediend, waarna TNO op 1 mei 2017 advies heeft uitgebracht aan de minister. Vermilion heeft op 19 mei 2017 een addendum op het winningsplan Eesveen ter vervanging van hoofdstuk 17 ingediend. Op 22 mei 2017 heeft de minister aan TNO gevraagd om deze nieuwe beoordeling van het seismische risico te toetsen en na te gaan of de geactualiseerde tekst invloed heeft op het eerdere advies van 1 mei 2017. Het resultaat van deze beoordeling heeft SodM in haar advies van 15 juni 2017 kenbaar gemaakt aan de minister.

De decentrale overheden zijn op 1 mei 2017 in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het winningsplan Eesveen en hebben op 15 juni 2017 het advies van SodM en TNO ontvangen. Het advies van de decentrale overheden kon tot en met 10 juli 2017 naar de minister gestuurd worden. De minister is dan ook van mening dat de decentrale overheden gedurende een redelijke termijn in de gelegenheid zijn gesteld om, mede op basis van het advies van SodM, advies uit te brengen.

Leesbaarheid winningsplan

De minister onderschrijft dat begrijpelijke documenten nodig zijn. Door de minister wordt momenteel samen met de sector gewerkt aan het verbeteren van de begrijpelijkheid van de winningsplannen voor eenieder. Het advies om in toekomstige winningsplannen een lijst op te nemen met definities van geologische- en technische termen en diverse onderliggende documenten aan te laten leveren wordt hierin meegenomen. Overigens wijst de minister erop dat er op 7 september 2017 vanuit de koepelorganisatie van Nederlandse gasproducenten (NOGEPA), waar ook Vermilion bij is aangesloten, een 'Gedragscode gaswinning kleine velden' is uitgebracht waarin hoofdstuk 5 afspraken bevat over goede, open en transparante communicatie en contact met de omgeving.

Tot slot wordt een nadere toelichting op het winningsplan en het ontwerpbesluit gegeven tijdens de informatiebijeenkomst die in de regio wordt georganiseerd tijdens de periode van terinzagelegging van het ontwerpbesluit.

De procedure voor wat betreft de advisering van het winningsplan door decentrale overheden wordt reeds door de minister geëvalueerd. Er wordt dan ook al reeds invulling gegeven aan het advies van de decentrale overheden.

Communicatie

Vermilion is verantwoordelijk voor het informeren en betrekken van de omgeving. De gegevens met betrekking tot bodemdaling, die Vermilion op basis van het meetplan moet aanleveren zijn openbaar, zodat betrokken partijen toegang hebben tot deze gegevens. In meer algemene zin onderschrijft de minister dat inzake het winningsplan Eesveen de communicatie vanuit zowel Vermilion, als de minister naar burgers zorgvuldig en publieksvriendelijk moet, zodat burgers gedegen, consistent en transparant worden geïnformeerd over de (gevolgen van de) gaswinning. De inzet van de minister is erop gericht om dit te doen in overleg met Vermilion en de betrokken decentrale overheden. De advisering van de decentrale overheden over het winningsplan en de reactie van de minister daarop, kunnen mogelijk ook behulpzaam zijn in de communicatie met de burger. Een nadere toelichting op het winningsplan en het ontwerpbesluit zal worden gegeven tijdens de informatiebijeenkomsten die in de regio worden georganiseerd tijdens de periode van terinzagelegging van het ontwerpbesluit. Overigens wijst de minister erop dat er op 7 september 2017 vanuit de koepelorganisatie van Nederlandse gasproducenten (NOGEPA), waar ook Vermilion bij is aangesloten, een 'Gedragscode gaswinning kleine velden' is uitgebracht waarin hoofdstuk 5 afspraken bevat over goede, open en transparante communicatie en contact met de omgeving. Veel van bovenstaande adviezen betreffende communicatie worden hierin behandeld.

Ook voor wat betreft de communicatie rondom een proefboring is Vermilion verantwoordelijk voor het informeren en betrekken van de omgeving. Het uitvoeren van een proefboring dient in het kader van het Besluit algemene regels milieu mijnbouw (hierna: Barmm) vier weken voorafgaand aan de boring gemeld te worden aan de minister. Een afschrift van de melding wordt volgens artikel 7, lid 4 van het Barmm toegezonden aan burgemeester en wethouders van de gemeente waarin de mobiele installatie zal zijn of is gelegen. Daarnaast wordt van de melding een openbare kennisgeving gepubliceerd in de Staatscourant en in één of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen. Op deze wijze is het voor eenieder mogelijk om op de hoogte te zijn van de proefboring. Daarnaast worden alle lopende boringen weergegeven op www.nlog.nl, waarbij de basisgegevens van de boring beschikbaar worden gesteld. Een ieder kan op deze manier bezien of er in de regio van zijn of haar interessegebied een boring wordt uitgevoerd.

Informatiebijeenkomst

In de periode waarin het ontwerp-instemmingsbesluit van winningsplan Eesveen ter inzage ligt, wordt door de minister een informatiebijeenkomst in de regio georganiseerd. Tijdens deze informatiebijeenkomst is het ook mogelijk om mondeling zienswijzen in te dienen. Door het organiseren van de informatiebijeenkomst worden andere overheden en het burgerperspectief nadrukkelijker meegenomen in het door de minister te nemen besluit op een verzoek om in te stemmen met een winningsplan.

Inzicht vergunningprocedure

Het winningsplan bevat een aantal vaste onderdelen zoals een beschrijving van de wijze van de winning en een risicoanalyse in het kader van bodemtrillingen als gevolg van de winning. Eventuele benodigde vergunningen of een toelichting op de procedure vormen geen verplicht onderdeel van een winningsplan.

Het gasveld Eesveen ligt binnen de winningsvergunningen Steenwijk en Drenthe-VI. Het besluit voor de omgevingsvergunning (kenmerk: DGETM-EM/14213221 van 29 december 2014) inrichting Eesveen is op 30 december 2014 gepubliceerd. De omgevingsvergunning is verleend voor het oprichten en in werking hebben van een inrichting (milieu) en bouwen. Op de omgevingsvergunning was de uitgebreide voorbereidingsprocedure van toepassing.

Actualisatie of nieuw winningsplan

Het winningsplan beschrijft de verwachte hoeveelheid te winnen gas en de te verwachte bodemdaling en bodemtrilling als gevolg van deze gaswinning. De operator dient een gewijzigd winningsplan in te dienen wanneer de aannames die ten grondslag liggen aan het winningsplan wijzigen en daardoor de bodemdalingsprognose en het resultaat van de seismisch risicoanalyse anders uitvallen. Door het indienen van een gewijzigd winningsplan wordt de te verwachten bodemdaling en het seismisch risico opnieuw getoetst.

Verder heeft de minister heeft op grond van artikel 36, derde lid, van de Mijnbouwwet de bevoegdheid zijn instemming in te trekken of beperkingen en voorschriften te stellen of wijzigen, indien dat gerechtvaardigd wordt door veranderde omstandigheden of gewijzigde inzichten inzake een grond als genoemd in het eerste lid van artikel 36 van de Mijnbouwwet. Een grond is het belang van de veiligheid voor omwonende of het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan.

Resultaten proefboring

In het Mbb is vastgelegd (artikel 116, lid 2) dat gegevens die voortvloeien uit de proefboring pas vijf jaar na het tijdstip waarop de gegevens zijn verstrekt openbaar gemaakt dienen te worden (Wet openbaarheid bestuur artikel 10, eerste lid, onderdeel c). Het advies van de Provincie Drenthe en Overijssel wordt niet overgenomen.

7. Zienswijzen

Dit besluit is met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in afdeling 3.4 van de Awb voorbereid:

- op [datum] is een kennisgeving met betrekking tot het ontwerp gepubliceerd in de Staatscourant; kennisgeving heeft ook plaatsgevonden in enkele huis-aan-huisbladen, regionale dagbladen en langs elektronische weg;
- op [datum] is door de minister een ontwerp van het besluit aan Vermilion gezonden;
- het ontwerp van het besluit heeft van [datum] tot en met [datum] ter inzage gelegen bij [locatie];
- er zijn [aantal] informatieavonden georganiseerd, op [data], waarbij de mogelijkheid werd geboden mondeling zienswijze naar voren te brengen.

Zienswijzen op dit ontwerpbesluit kunnen, gedurende een periode van zes weken vanaf het moment dat dit ontwerpbesluit ter inzage wordt gelegd, worden ingediend bij: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Eesveen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

8. Eindbeoordeling

Gelet op de wijziging van het winningsplan (inclusief aanvullingen) en de adviezen komt de minister samenvattend tot de volgende beoordeling van de wijziging van het winningsplan.

Planmatig beheer

Bij planmatig gebruik en beheer dient er sprake te zijn van een efficiënte winning van de delfstof zonder dat een andere gebruiksvorm van de ondergrond ongewenst onmogelijk wordt gemaakt. De minister stelt dat SodM, mede op basis van een hiertoe door TNO uitgebracht advies, concludeert dat het winningsplan Eesveen voldoet aan de wettelijke eisen en overeenstemt met de principes van planmatig beheer. Het gasveld Eesveen betreft een bestaande winning. Tevens zijn geen andere gebruiksvormen van de ondergrond voorzien. Voorzetting van gaswinning uit het Eesveen gasveld past dan ook in het planmatig gebruik van de ondergrond. Gelet hierop ziet de minister geen aanleiding om in het belang van het planmatig gebruik of beheer van delfstoffen de instemming met het winningsplan geheel of gedeeltelijk te weigeren of om hieraan voorschriften of beperkingen te verbinden.

Bodemdaling

Met betrekking tot bodemdaling hebben TNO en SodM aangegeven dat ze zich kunnen vinden in de door Vermilion in het winningsplan opgenomen berekening dat de te verwachten bodemdaling minder dan 10 millimeter bedraagt in het diepste punt. TNO en SodM is van mening dat dit dermate gering is en dat de kans dat hierdoor schade wordt veroorzaakt verwaarloosbaar is. Met betrekking tot dit criterium kan de minister daarom instemmen met dit winningsplan.

Bodemtrilling

Met betrekking tot bodemtrillingen valt het aardbevingsrisico voor het gasveld Eesveen in categorie I. SodM heeft in haar advies aangegeven dat de nadelige gevolgen van bodemtrilling beperkt zullen zijn. Door middel van het huidige meetnet van het KNMI wordt de seismische activiteit rondom het Eesveen gasveld gemeten. SodM is van mening dat het monitoren van de seismische activiteit via het KNMI netwerk volstaat en ziet daarom geen aanleiding om aanvullende voorwaarden op te leggen. De minister kan wat betreft dit criterium instemmen met het voorliggende winningsplan.

Schade door bodembeweging

Met betrekking tot schade door gaswinning gerelateerde bodembeweging is de minister van mening dat voldoende is aangetoond dat de kans op schade door bodemtrillingen of bodemdaling klein is. Indien er schade door gaswinning gerelateerde bodembeweging optreedt is Vermilion aansprakelijk.

De minister concludeert dat uit de uitgebrachte adviezen volgt dat de kans op schade aan gebouwen en openbare infrastructuur door bodembeweging verwaarloosbaar is en dat daarom geen maatregelen nodig zijn om schade te voorkomen. De minister concludeert op basis daarvan dat de veiligheid van omwonenden niet in het geding is.

De minister schrijft een nulmeting voor, van de bouwkundige staat van een, na overleg met de gemeente vast te stellen, representatieve selectie van voor bodembeweging gevoelige bouwwerken binnen het gebied waar bodembeweging als gevolg van gaswinning zich kan voordoen en heeft dit als artikel 2 opgenomen in dit besluit.

Natuur en milieu

In de Mbw die op 1 januari 2017 in werking is getreden zijn de gevolgen voor natuur en milieu toetsingscriteria geworden waaraan een winningsplan dient te worden getoetst. Gezien er als gevolg van de gaswinning Eesveen een maximale bodemdaling van minder dan 2 centimeter wordt verwacht, welke geleidelijk verloopt waardoor er geen plotselinge veranderingen aan het oppervlak plaatsvinden, stelt de minister, mede op basis van het advies van SodM en de verificatie door TNO, vast dat er geen schadelijke effecten op natuur en milieu wordt verwacht.

Conclusie

Gelet op het bovenstaande ziet de minister geen aanleiding om in het belang van de veiligheid voor omwonenden of het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan, in het belang van het planmatig gebruik of beheer van delfstoffen, of in het belang van de gevolgen voor milieu of natuur, de instemming met het winningsplan geheel of gedeeltelijk te weigeren. Wel heeft de minister voorschriften en beperkingen verbonden aan zijn instemming.

Gelet op de inhoud van het door Vermilion ingediende winningsplan Eesveen en de hierover ingewonnen adviezen, en overwegende dat de winning door Vermilion vanuit voorkomen Eesveen conform artikel 34, eerste en derde lid, van de Mijnbouwwet plaats dient te vinden overeenkomstig het ingediende winningsplan, inclusief addenda, wordt de gevraagde instemming gegeven onder het stellen van het in het besluit genoemde voorschrift.

Gelet op de artikelen 34, derde lid, en 36, tweede lid, van de Mbw;

Besluit:

Artikel 1

Het door Vermilion Energy Netherlands B.V. op 23 februari 2017 ingediende gewijzigde winningsplan Eesveen inclusief addendum van 19 mei 2017 en de aanvulling van 19 augustus 2017, met een looptijd tot in 2027 en een maximaal productievolume van 630 miljoen Nm³, verkrijgt de instemming als bedoeld in artikel 34, derde lid, van de Mijnbouwwet.

Artikel 2

Teneinde eventuele toekomstige mijnbouwschade aan bouwwerken door de gaswinning uit het Eesveen gasveld objectief te kunnen vaststellen, zorgt Vermilion Energy Netherlands B.V. ervoor dat binnen 6 maanden na de dag dat dit besluit in werking is getreden een nulmeting is uitgevoerd naar de bouwkundige staat van een, na overleg met de gemeente, vast te stellen representatieve selectie van voor bodembeweging gevoelige bouwwerken gelegen binnen het gebied waar bodembeweging als gevolg van de gaswinning zich kan voordoen. Voorafgaand aan de nulmeting overlegt Vermilion een plan van aanpak voor de nulmeting aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
namens deze:

mr. J.L. Rosch
MT-lid Energie en Omgeving